

משך חכמה

א ס ת ר

התך, שחטוכו מגדולתו. הכוונה כי גדולתו אלל שלומי אמוני צ"י היה אשר מסר עלמו למיתה על תפילת ג' פעמים בכל יום במידי דרבנן ולהשליך לגוב אריותי אמנס עכשיו כי כל העם נתעוררו לתשובה גדולה כזו, ואחרי שאמר ודמיהם שונות הלכו ולמו שלשת ימים וקראו לוס ובכי ולמדו תורה, ומסרו עלמם על קדושת השם וקיוס הדת באופן נפלא, איכ נתמעט גדולתו של דניאל כי ראו עתה אשר טמון מסירת נפש בכת הישראלי ואין הוא יחיד בזה והבן:

מה זה ועל זה, דרשו במגילה פ"ק, שמה עברו ישראל על חמשה חומשי תורה דכתיב בהן מזה ומזה הם כתובים, הענין, עפ"י מה שנחלקו במדרשים אם החותם היה של דם או בטיט, והכוונה דישאל באותו דור נתחייבו על שני דברים, שהשתחוו ללל, ושנהנו מסעודתו של אחשורוש, ואם דנעשו בשביל ההשתחוויה לללם היה החותם של דם דחייבין ע"ז מיתה, ואם משום שנהנו מסעודתו אין ע"ז חיוב מיתה והיה חותם של טיט, דזה רומז על עבדות בחמר ולבנים, ובגמרא אמרו כרלון איש זה מרדכי, וגמלא מרדכי היה קלת גורם שלא מסר נפשו על זה, וכן אמרו דניאל לייכן הלך וכו' (סנהדרין פ' חלק), דאלו היה שם היה מוסר נפשו על זה והיו כל ישראל אחרי מוסרין נפסם, ואיהא בירושלמי שקלים דכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש דקדוקיה ואותותיה הכל היו מרומזים בלוחות דכתיב מזה ומזה הם כתובים, וזה ששלחה אסתר להתך זה דניאל ולמרדכי לדעת מה זה ועל מה זה, על מה העושה, אם על שנהנו מסעודתו של אחשורוש שאינו אך דקדוק מדברי סופרים שאין ע"ז חיוב מיתה, אולם נרמז הוא בתורה או על שהשתחוו לללם, וזה יוזכרו התך ומרדכי בעיונס הדק, ודוק:

אר המשחה אשר אעשה להם, פירושי, דהיא רלחה כדאמרו ז"ל אסביר לו פנים כדי שיהרג הוא והיא שיתשדנו המלך ממנו ויהרוג את שנינו, וכי רלחה שחמשה ראשון עדן לא עשתה מאומה כי לא עלה על דעתו כללי, לכן הגדילה הקנאה ואמרה אל המשחה אשר אעשה להם שלשניהן עושה המשחה בשוה מה שתמול אמרה אל המשחה אשר עשיתי לו וכן היה כדאמרו בגמרא אמר מאי

דקמן דזמנתה אסתר וכו' ודוק: **בי** ראה כי כלתה אליו הרעה מאת המלך, הענין הוא דמתחלה הי' סבור שאסתר לא תע"ז בנפשה לבקשו עם המלך לבוא אל המשחה, רק שהמלך וזה עליה שתעשה להם משחה לעשות לו יקר יותר מכל השרים וזה שאמר וגם למחר אני קרוא לה אבל הכל עפ"י המלך, ולכן אמר למי יחפון המלך לעשות יקר כו', אבל בסוף ראה האמת כי הכל הוא מחפץ אסתר והמלך עושה מה שהוא רלון אסתר, איכ אסתר היא הסיבה והמלך הוא הגומר ומקיים דבריה והסוף היא הולאת הדבר למפעל ע"י, וזה כי כלתה שכלות הרעה הוא מהמלך אם כן מה התועלויות שיבקש ממנו שהוא כשומר ואסתר הוא השופט, לכן בקש ממנה ודוק:

ער כן היהודים הפריז עושים כו' וי"ט, הנה רוח הקודש אומר לדורות שיהיו עושים זה היום ליום טוב, דכיון שאמרו העושה מלאכה בפורים אינו רואה סימן ברכה, א"כ מי פתי יעשה מלאכה ביום שאינו רואה סימן ברכה, לכן יעשו אותו לדורות יום טוב, וכן מציא דברוי"ק נאמרה וזכרם לא יסוף מזרעם וכמו דכתב בשו"ת רשב"א דלא היה גזרה לבטל פורים מעולם ודוק:

דע, דהגמרא במגילה דף ה' שקול וטרי, אם פורים אסור במלאכה, ובירושלמי מקשה מהך דאם היה דורשה ומגיהה דהיה כותבה קתני יעו"ש דמשי דבבני כרכים המקדימין לקרות בי"ד כשחל ט"ו בשבת ולא משי בכתבים המקדימין, משום דבהלכה ג' קאמר דשלא בזמנו בבני כפרים המקדימין צעי דוקא בעשרה, ואיכ אין קתני ומגיהה אם כון לבו ילא, אבל תלמודין דלא מקשה אפשר דסבר דכמו דדרשינן סעודה שעשאה בלילה לא ילא י"ח מ"ט ימי משחה כו' ואיכ יום טוב נמי דוקא איומי קאלי, הא לילות אינו אסור במלאכה, ותמן בלילה קאלי ודוק:

בי המן לורר כל היהודים וכו', הנה אחת מהפעולות ההשגחה לקיוס הדתי, היא, אשר שנאת האומות הוא גדול יותר בעובס הדתי, וכמו שאמר וגם אני נתתי אתכם שפלים ובצוים, כפי אשר אינכם שומרים דרכי, וכן במלכים שלא שמרו הדת ג"כ שנאתם היה גדול, וכן המן שאמר ודמיהם שונות הרי שהקפיד על דקי, ועלם שנאתו היה להאומה גם בעובס הדתי, לכן

להם דליכא משום כל תתגודדו ודוק:

לְקַיִּים את ימי הפורים האלה בזמניהם. יתכן כי אלל העמים מונין היום יום ולילה וא"כ היה הנס ביום י"ד ולילה שלאחריו וכן למוקפין וגזרה המן היה ביום י"ג ולילה שלאחריו רק אלל דת הישראלי היום הולך אחר הלילה. לכן שלח ספרים לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם של היהודים שהיום הולך אחר הלילה. ולכן אמר בירושלמי דסעודת פורים שחל בשבת מאחרין בליל ט"ז שהמנוחה היה בו אז ולא שייך על זה לא יעבור כמו דפרישתי ועיין ר"ן פ"ק שם. רק ששלח באגרת הפורים השנית לעשות כפי כל הזמנים של היהודים שחמלתן מן הלילה ודברי הגומות שלומות אסתר היה לילה ויום. כן גומות דדברי קבלה הוא לילה ויום ודוק.

וְבוֹזֵה איש דמשה נולד ב'ז' אדר. ואמרו בפ"ק דבוטה שנתמלא הבית אורה וע"כ בליל ז' אדר. ומת בע"ש היום ב'ז' אדר. ולכן המן שחשב בלבו שהיום מתחיל מן הבוקר והלילה אחריו אי"כ נולד בששה לאדר ומת בשבעה. שהלילה שלפניו הוא מיום אדר. לכן אמרו ולא ידע שבו ביום נולד היינו שטעה בחשבון. פירש' שאם הקב"ה משלים שנותיהן של לדיקים אי"כ לא שייך לומר שהמזל רע שמת אחריו שהיה אדם למות ומתחלת לידתו נגזר עליו שימות באותו יום. וא"כ אדרבא נולד משה מושיען של ישראל ב'ז' אדר והחודש הוא שניולד בו. אבל אם אינו משלים שנותיהן אי"כ הוא סימן רע להיות שמת באותו חודש. והוא סימן רע שהיה יכול למות בחודש אחר. ולזה לפי טעמות נולד ב'ז' אדר ומת ב'ז' לכן החודש סימן רע. אבל באמת הלילה הוא היה ז' אדר וא"כ מוכרח היה למות באותו חודש ואדרבא מזלו של אדר טוב שניולד בו מושיען של ישראל ודוק. אמנם יתכן לדרוש. דכה"צ ביום אחד באגרות הראשונות והשניות. ונדרוש יום אחד ממעשה בראשית שהלילה קודם ליום וכמו דדריש ב'ז' במשנה פרק אר"ב יעויין היטב ודוק:

לכן אמר כי המן נורר כל היהודים אפילו לעוזבי דת. כי הפיל פור הוא הגורל להומם. פירוש שיעזבו הדת ואחרי זה לאבדם בטרוניה שמחליפים דת לדת. וכמו כל זכרי ישראל בזמניהם במדינות מארקא ורומניה: **ככתבם** וכומנס. הנה הלועז שמעט אשורי יאל. ומקודם היה הכתב עברי. והיה ל"ל כתוב בכתב עברי ואחרי זה היה כתוב בכתב אשורי. ול"ל כתוב בכתב אשורי. לכן אמר ככתבם וכומנס כזמן שיהיה אז הכתב אלל היהודים כן כתב המגילה ולכן דריש מו"ז דויתא דלוקפיה כמורדיא דלוצרת. הוראה ביו"ז שלא נשתנה אחרי זה ע"י עזרא שבבבלוה נשתנה ועיין פרק כ"ג ודוק: **וישרה** ספרים אל כל היהודים כו' דברי שלום ואמת לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם כו'. ודרשו ז"ל זמנו של זה לא כזמנו של זה. וזמנים הרבה תקנו להם י"א י"ב י"ג לכפרים. וביצמות פ"ק רמי ריש לקיש הא כתיב לא תתגודדו לא תעשו אגודות יעו"ש במסקנא. ופרשו הראשונים עיין דריטב"א. דאימתי שייך לא תתגודדו דוקא? כגון לרת הבת שב"ש מחייבין לה ביצום ובי"ה פוטריין. נמלא דעל לרת הבת של ב"ש היו ב"ה אומרין שהיא אשת אח והולד ממזרי. וכן על של ב"ה היו ב"ש אומרים שהיא שומרת יבם שניסת לשוק. דפליגי בזה. דלמר לא הוי דברי ב"ה אמת ולריכין לחזור מהוראתן ולמר לא הוי דברי ב"ש אמת ושייך כל תתגודדו. אבל כאן במגילה הלא כו"ט מודו דבני כפרים בעו למקרי ביום הכניסה. ובני כרכים בט"ז ובני עיירות ב"ד. ולכלוהו כדין עבדי. וזה תירוץ מספיק. וכעין זה כתב הרא"ז. וקוטב הסברא. אם חד מנהון הוי שקר לדברי חבירו אז יהיה מחלוקת גדול בישראל ויעשו התורה כשתי תורות. אבל כאן שלכל אחד חבירו עושה כדין האמיתי מאי שייך כאן לא תתגודדו [ועיין שם ביצמות אעפ"כ לא נמנעו משום שנאמר והאמת והשלום אהבו יעו"ש היטב]. וזה שאמר וישלח כפרים כו' דברי שלום. שהיה שלום לכולה. ואמת שכל אחד עושה כהאמת. לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם. היינו בזמנים הרבה שחקנו

